

1972-01-01

สัตว์การเมือง

ชัยอนันต์ สมทวณิช

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

สมทวณิช, ชัยอนันต์ (1972) "สัตว์การเมือง," *Journal of Social Sciences*: Vol. 9: Iss. 4, Article 10.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol9/iss4/10>

This Book Review is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

Chulalongkorn Journal Online

Office of Academic Resources

Chulalongkorn University

Article Information:

To cite this document: ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (1972). สัตว์การเมือง.
Faculty of Political Science (JSS), 9(4), 141-144.

Date received:

Date revised:

Date accepted:

License and Terms:

This is an Open Access article under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Please note that the reuse, redistribution and reproduction in particular requires that the authors and source are credited.

หนังสือ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และผู้อื่น (บรรณาธิการ) **สัปดาห์การเมือง** (ไทยวัฒนาพานิช 2514) 317 หน้า

หนังสือเรื่องสัปดาห์การเมืองเป็นความพยายามของนักรัฐศาสตร์ไทย ตามท่านที่ จะรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับการเมืองไทยยุคใหม่ นับแต่การปฏิวัติ 2475 เป็นต้นมาจนปัจจุบันโดยมีความมุ่งหวังที่จะให้ผู้อ่านได้ภาพพจน์ ของลักษณะปัญหาและแนวโน้มของการเมืองไทย กระตุ้นให้ผู้อ่านได้สนใจและมีความสำนึกว่า การเมืองมิใช่เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่เป็นของคนไทยทุกคนและเพื่อที่จะช่วยบุกเบิกแนวความคิดของการพัฒนาทางการเมืองของไทยต่อไป นอกจากจะเป็นตำราประกอบการค้นคว้าทางวิชาการแล้ว คณะผู้จัดทำก็หวังจะให้ผู้อ่านที่มีใจเป็นนักวิชาการทางด้านนี้อ่านได้เข้าใจและไม่เบื่อหน่ายอีกด้วย

ในหนังสือเล่มนี้ผู้จัดทำได้รวบรวมผลงานทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองของไทยโดยเริ่มเรื่องตั้งแต่ “การปฏิรูปพื้นฐานการปกครองในแบบประชาธิปไตยในสมัยราชาธิปไตย” “การปฏิวัติ 2475” “การปฏิวัติ รัฐประหาร และกบฏภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 3475” รัฐสภา—ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ. 2476—2512” “ความไม่มั่นคงของพรรคการเมืองไทย” “กลุ่มอิทธิพลสภาพความเป็นประชาธิปไตยของไทย” และ “การพัฒนาการเมืองไทย” ตามลำดับ นับว่าเป็นความพยายามสรรหาบทความที่จะให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหนังสือ และการเรียงลำดับบทความก็ได้พยายามที่จะคำนึงถึงความก่อนหลังในทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจารณ์เห็นว่า เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่จะวิจารณ์บทความทุกบททุกแง่ทุกมุม ในหน้ากระดาษอันจำกัดนี้ จึงขอหยิบเอาแต่ประเด็นสำคัญๆ ของแต่ละบทความนั้นมาพิจารณาเท่านั้น

ในหัวข้อเรื่อง “การปฏิรูปพื้นฐานการปกครองแบบประชาธิปไตยในสมัยราชาธิปไตย” นั้น อาจารย์ชัยอนันต์ ได้พยายามค้นคว้าหาหลักฐานมายืนยันได้อย่างน่าพึงพอใจและน่าเชื่อถือ

ว่าได้มีการตระเตรียมพื้นฐาน ทาง การปกครองประชาธิปไตยมากพอควรทีเดียว ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 โดยเฉพาะในรัชสมัยพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่นการจัดตั้งสภากรรมการองคมนตรี เป็นต้น

ผู้วิจารณ์มีความเชื่อเช่นเดียวกับผู้เขียนว่า แม้จะไม่มี การปฏิวัติ 2475 ก็ตามก็จะต้องมีการพระราชทานรัฐธรรมนูญอยู่ดี เพราะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับระบบการเมืองสมัยใหม่ แต่ลัทธิการมีรัฐธรรมนูญแล้วไม่ได้หมายความว่า ประเทศไทยจะเป็นประชาธิปไตย ประเทศไทยจะเป็นประชาธิปไตยเพียงไรจำต้องรู้ถึงสาระของรัฐธรรมนูญว่ามีประการใดบ้างอย่างแจ่มชัด ซึ่งไม่มีการกล่าวไว้อย่างละเอียด

นอกจากนั้นเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญตามพระราชดำริของพระปกเกล้าฯ ก็น่าจะมีความหมายที่แน่นอนว่าประเทศไทยจะเป็นประชาธิปไตย แต่ก็อาจจะถูกตีความจากข้าราชการและเจ้านายชั้นผู้ใหญ่บางกลุ่มที่อาจยินยอมให้เป็นประชาธิปไตยทันที ด้วยเหตุนี้จึงมองไปได้ว่า ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองที่แท้จริงภายหลังจากพระราชทานรัฐธรรมนูญถ้าจะมีขึ้นจริง น่าจะให้แก่พวกเจ้านายและขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งก็ไม่แน่ว่าท่านเหล่านั้นจะพยายามพัฒนาต่อไปให้เป็นประชาธิปไตย การที่ผู้เขียนจะอ้างเอาว่าถ้าไม่มีคณะราษฎรมาปฏิวัติเสียแล้ว เมืองไทยจะเป็นประชาธิปไตยนั้น ก็จะไม่ค่อยมีเหตุผลเพียงพอนัก

บทความที่สี่ของ *คุณเกียรติชัย* นั้นกล่าวถึงเหตุการณ์วันปฏิวัติ สาเหตุและผลของการปฏิวัติและสรุปว่าแม้ผู้ใดจะมองว่าบางท่านต้องการให้ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยแม้ในทางนิตินัยจะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ในการปฏิบัติการปฏิวัติไม่ได้หมายความว่าประเทศไทยเลย ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่าการถึงแม้ในทางนิตินัยจะกล่าวว่าเป็นประชาธิปไตย ก็คงไม่ได้อยู่ที่ เพราะการที่สมาชิกสภาผู้แทนฯ ประเภท 2 อยู่กันทำให้กล่าวไม่ได้ว่าเป็นประชาธิปไตย ส่วนของ *คุณวิชัย สุวรรณรัตน์* เป็นบทความเรื่อง การปฏิวัติ รัฐประหารและกฎหมายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 บทความนี้ครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยใช้กำลัง อันเป็นลักษณะสำคัญของการเมืองไทยสมัยใหม่อย่างทั่วถึง และได้วิเคราะห์ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจ แต่ *คุณวิชัย* น่าจะได้อ้างถึงการแตกแยกกันในฝ่ายทหารที่แบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้มีการรัฐประหารขึ้นในหลายครั้ง เช่นการแตกแยกของคณะรัฐประหารที่ส่วนหนึ่งได้กลายเป็นคณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ เป็นต้น

กัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ภาพพจน์ และแบบแผนของการเข้ายุ่งเกี่ยวทางการเมืองของฝ่ายทหาร อันเป็นเรื่องแยกไม่ออกจากการปฏิวัติรัฐประหาร และกบฏในประเทศไทย

บทความของอาจารย์เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์ เรื่อง “รัฐสภา-ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย” นั้น เป็นรายงานผลการวิจัยถึงอายุการศึกษา อาชีพและประสบการณ์ทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย ตั้งแต่ต้นจนปัจจุบัน นับว่าให้ความกระจ่างเป็นอย่างมาก ต่อภูมิหลังของชนชั้นนำทางการเมืองเหล่านี้ ซึ่งไม่มีใครได้เคยรวบรวมไว้อย่างหมดจดมาก่อน ซึ่งจะเป็นบทความที่จะใช้อ้างอิงไปได้อย่างดีสำหรับผู้ที่สนใจในแก่นนี้ แต่ลักษณะของบทความแบบรายงานผลวิจัยนี้ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย ถ้าได้มีการชักเลาะสำนวนให้เหมาะที่จะเป็นหนังสือแล้ว จะทำให้ชวนอ่านมากกว่านี้

“ความไม่มั่นคงของพรรคการเมืองไทย” เป็นความพยายามของคุณอภิญา จรูญพร ที่จะวิเคราะห์ถึงสาเหตุ และสภาพแวดล้อมอันนำไปสู่ความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทย ผู้วิจารณ์เห็นพ้องกับผู้เขียนที่ว่า การปฏิวัติรัฐประหาร ล้มเลิกพรรคการเมือง เป็นปัจจัยอันสำคัญที่นำไปสู่ความไม่มั่นคงของพรรคการเมืองไทย แต่ผู้เขียนน่าจะชี้ให้เห็นชัดว่าการมีการปฏิวัติรัฐประหารนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้นำทางการเมืองของไทย โดยเฉพาะฝ่ายทหาร ไม่พึงประสงค์จะยึดพรรคเป็นฐานแห่งอำนาจทางการเมือง และเท่ากับไม่เปิดโอกาสให้พรรคสามารถสถาปนาตัวเอง จนมีลักษณะเป็นสถาบันอันเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ในบทความเรื่อง “กลุ่มอิทธิพล กำเนิด บทบาท ผู้สร้างและทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลง” ของอาจารย์ แสง รัตนมงคลมาส นั้น ได้เน้นในเรื่องของปัญหาการจกองค์การ บทบาทและอิทธิพลโดยทั่วไปของกลุ่มนี้ มากกว่าที่จะเน้นในเรื่องอิทธิพลในทางการเมืองของกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนที่น่าได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ แม้ว่าผู้เขียนจะได้ออกท้าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและกลุ่มอิทธิพลนั้นเป็นของที่ศึกษาลำบาก ก็น่าจะต้องขอสั่งเกตไว้มากกว่านี้ ในด้านความสำคัญทางการเมืองของกลุ่มในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

สองบทความสุดท้ายเป็นเรื่องของ สภาพประชาธิปไตยของไทย โดย ปราวญา กล้าผอญ กับ การพัฒนาการเมืองไทย : การวิเคราะห์และแนวเลือกบางประการ โดย มนูญ วัฒนโกเมนทร์ บทความอันแรกผู้เขียนพูดถึงประชาธิปไตยในทางทฤษฎีมากเกินไป และในบางประเด็นก็ไปเกี่ยวข้องกับสภาพประชาธิปไตยของไทย ส่วนบทความของคุณมนูญนั้น ได้

พยายามเห็นว่าประชาธิปไตยน่าจะเป็นมรรควิธีที่นำไปสู่ระบบการเมืองที่ทันสมัยได้ อันได้แก่ การมีบูรณภาพแห่งชาติ ความชอบธรรมของระบบการเมือง ความสูงส่งทางการเมืองของประชาชน และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สภาพทั้งสี่ประการนี้ ผู้เขียนอ้างว่าเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาในทางการเมือง แม้ว่าจุดมุ่งหมายดังกล่าวผู้เขียนจะเลียงไม่บอกเฉพาะเจาะจง ว่าจะจะเป็นระบบการเมืองแบบอะไร เมื่อมองดูแล้วจะเห็นได้ว่า มีแนวทางค้ำนประชาธิปไตย เพราะเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในทางการเมืองและความชอบธรรม ผู้เขียนเองก็ยังกล่าวว่า ระบบการเมืองของอังกฤษ และอเมริกามีลักษณะทันสมัยมากกว่ารัสเซีย ทั้งนี้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บทความนี้จะชี้ว่าประเทศไทยควรจะใช้ประชาธิปไตยเป็นวิถีทางไปสู่ระบบการเมืองที่ทันสมัย อันมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยนั่นเอง อันนี้ทำให้เกิดปัญหาว่า วิธีการและจุดประสงค์แยกกันออกไม่เด่นชัด นอกจากนั้นความพยายามเสริมสร้างประชาธิปไตย น่าจะได้เน้นในประการแรก การสร้างผู้นำที่มีความเลื่อมใสในระบบนี้ ทั้งนี้เพราะเหตุผลอันหนึ่งที่ประชาธิปไตยของไทยล้มลุกคลุกคลานเพราะผู้นำขาดความเลื่อมใสในระบบนี้ และประการที่สองการสร้างสถาบันทางการเมือง ที่สอดคล้องกับระบบประชาธิปไตยอันได้แก่พรรคการเมืองที่มีการยอมรับจากประชาชน

นอกจากนั้นแล้ว ถ้าบรรณาธิการจะได้เขียนไว้ในคำนำเกริ่นถึงปัญหาทางการเมืองที่สำคัญของไทย ให้ละเอียดมากกว่านี้ หรืออาจแยกพูดเป็นบทหนึ่งต่างหาก และถ้ามีการชักข้อความในบทความ ในบทความต่าง ๆ ที่ซ้ำกัน และปรับปรุงคุณภาพของบทความให้เท่าเทียมกัน และมีการชักเถลตาส่วนในบางตอน ที่มีลักษณะเป็นรายงานมากกว่าเป็นหนังสือ จะทำให้หนังสือเล่มนี้น่าอ่านยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามผู้วิจารณ์ขอชมเชยคณะบรรณาธิการทั้ง 3 ท่าน ที่จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้น ปัจจุบันหนังสือเกี่ยวกับการเมืองไทย ที่ให้ข้อคิดโดยอิงหลักทางวิชาการยังขาดอยู่มาก หนังสือเล่มนี้จะช่วยปัดช่องว่างดังกล่าวด้วยเหตุนี้ ผลงานอันนี้นับว่ามีคุณค่าต่อความก้าวหน้าของการศึกษาของการเมืองไทยไม่น้อย

สุจิต บุญบงการ